

До Спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.040
при Львівському національному університеті
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента,

Ільківа Олега Васильовича

на дисертацію **Олійника Романа Володимировича**

на тему: «**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ**

ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ»,

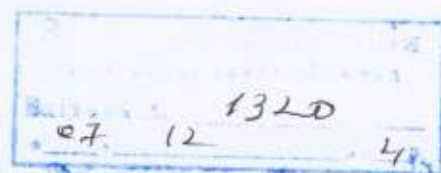
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю «081» Право

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Олійника Романа Володимировича присвячене назрілій темі цивільно-правового регулювання донорства в Україні.

З початку свого існування донорство поставило багато питань правового характеру, яких ще не доводилось вирішувати в процесі розвитку суспільства. Необхідність в удосконаленні правової бази донорства пов'язано насамперед з особливими відносинами між донором і реципієнтом, специфіка яких полягає у рівному для кожного з них праві на життя. Гарантія основних прав людини і громадянина та, насамперед, права на життя є показником цивілізованості держави.

Метою застосування трансплантації анатомічних тканин є підвищення якості надання спеціалізованих медичних послуг хворим, продовження строку життя людини, зниження рівня смертності шляхом широкого впровадження новітніх медичних технологій. Адже, незважаючи на досягнення сучасної медичними, усунення небезпеки для життя або відновлення здоров'я хворого іншими методами є можливим не завжди. Відтак, одним із найефективніших засобів досягнення таких результатів є пересадка анатомічних матеріалів.

Дослідження в цій сфері є неодмінною умовою забезпечення прав та інтересів донорів та пацієнтів, потребуючих надання таких медичних послуг.

Актуальність обраної теми демонструють наведені положення, на які Олійник Р.В. у своєму дисертаційному дослідженні спробував знайти відповідь.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, їх достовірності і новизни. Дисертаційне дослідження Олійника Р.В. містить наукові положення, які мають науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Теоретичне та практичне значення полягає у тому, що розглянуті у роботі положення та запропоновані пропозиції можуть використовуватись для подальшої наукової розробки та прикладного дослідження донорства в Україні.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані для подальших наукових розробок, вдосконалення національного законодавства та практики його застосування, для підготовки підручників, навчальних посібників та викладання курсів «Договірне право», «Медичне право», а також у нормотворчій діяльності.

Автор визначив мету дослідження, яка полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних засад донорства в Україні, а також одержанні науково обґрунтованих і достовірних висновків, пропозицій, які можуть використовуватись, як при подальших дослідженнях, так і в правозастосовній та нормотворчій діяльності.

Дисертантом належно сформульовані мета і наукові завдання дослідження. Їх формулювання та послідовність дозволили розкрити основний зміст представленої теми. Об'єкт та предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами Міністерства освіти і науки України. Методологічна основа дослідження дозволяє стверджувати, що охоплені матеріали в повній мірі сприяли дисертанту у вирішенні наукових задач та досягненні поставленої мети. З дисертації вбачається, що наукове дослідження виконане на високому рівні і дисертантом отримано нові важливі для цивілістики положення.

Насамперед варто відзначити вдало продуману і виважену в цілому структурну побудову дисертації, яка складається з вступу, трьох розділів та восьми підрозділів. За такого підходу автор забезпечив логічний і послідовний розгляд досліджуваної проблеми.

Відповідно до поставленої мети дисертант формулює основні завдання, зокрема: дослідити генезу зародження та розвитку донорства; визначити місце договору про донорство та трансплантацію в системі зобов'язального права; здійснити теоретичний аналіз правової регламентації відносин донорства та трансплантації; охарактеризувати правову природу та виокремити конструктивні ознаки, що є характерними для усіх видів донорства; з'ясувати правове становище, обсяг прав і обов'язків суб'єктів донорства; проаналізувати сучасний стан наукових досліджень поняття та змісту цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди у сфері донорства; дослідити особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання у сфері донорства.

Перший розділ «Теоретико-правові проблеми розвитку донорства в Україні» присвячений дослідженню поняття донорства, розвитку та становлення даного терміну в європейській та національній юридичній науці, а також визначенні та характеристиці принципів донорства.

Запропоновано юридичне визначення поняття донорства та трансплантації, а також виокремлено основні етапи їх розвитку та становлення. Дисертантом опрацьовані та проаналізовані європейські та національні принципи донорства, визначені їх основні характеристики та запропоновано введення в українську юридичну науку ряду принципів донорства, які на даний час відсутні в медичному праві України. В даному розділі запропоновано визначення живого донора, а також окреслено коло інформації, яку медичний заклад повинен доводити до відома донора та реципієнта, перед початком вилучення анатомічних матеріалів та подальшою їх трансплантацією.

У другому розділі «Цивільні правовідносини донорства і трансплантації» основна увага приділена елементам цивільно-правових відносин – суб'єкту,

об'єкту та змісту (с. 104-138). Визначені права та обов'язки суб'єктів прижиттєвого та посмертного донорства, запропоновано встановлення мінімального та граничного віку донора, запропоновано поділ суб'єктів донорства на загальних та спеціальних. До перших автором віднесено донора, медичний заклад та реципієнта. До других – трансплант-координатора, повноважного представника, слідчого, судового експерта, прокурора, суд та особу, яка зобов'язалась поховати померлу особу. Також в розділі звернута увага на підстави виникнення донорства, які дисертант вдало класифікує на медичні та юридичні.

Третім розділом «Цивільно-правова відповідальність за невиконання або неналежне виконання зобов'язання у сфері донорства» охоплено питання дослідження цивільно-правової відповідальності медичних закладів за шкоду, завдану здоров'ю і життю донора і реципієнта, а також страхуванню цивільно-правової відповідальності у сфері надання трансплантаційних послуг.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації на комплексно-теоретичному та практичному рівні проаналізовано питання цивільно-правового регулювання донорства в Україні. Наукові дослідження питань донорства у вітчизняній юридичній науці проводились і раніше, але представлені Олійником Р.В. висновки відрізняються новизною, що свідчить про власний вклад автором у науку, зокрема, дисертантом аргументовано необхідність розширення кола осіб, які можуть бути потенційними донорами шляхом внесення змін в Закон України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» положень про те, що донорами можуть бути недієздатні особи, які є близькими родичами реципієнта (діти, онуки, батьки, дід, баба, брат, сестра, дядько, тітка, племінник та племінниця) чи членами його сім'ї; запропоновано вважати живим донором повнолітню дієздатну фізичну особу або неповнолітню фізичну особу, яка до досягнення 18-річного віку отримала повну цивільну дієздатність, громадянина іншої держави та особу без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України,

добровільно надали згоду на вилучення анатомічних матеріалів для трансплантації, та у визначеному Законом України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» випадку особу, віком до 18 років, згоду на вилучення у якої гемопоетичних стовбурових клітин надано нею особисто та (або) її батьками або іншими законними представниками; обґрунтовано позицію, згідно з якою медичний заклад, який проводить вилучення анатомічного матеріалу, зобов'язаний інформувати донора та реципієнта про характер і тривалість медичного втручання, необхідного для вилучення анатомічних матеріалів, про механізми реагування на можливі небажані наслідки процедур, забезпечення анонімності і конфіденційності особистих даних, доступу до інформації про донора та реципієнта, відшкодування шкоди, якщо вона можливо буде завдана в результаті медичного втручання, про джерела фінансування майбутньої операції з вилучення анатомічних тканин та подальшої їх трансплантації; зроблено висновок, згідно з яким, у випадку призначення судово-медичної експертизи прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, негайно приймає рішення про можливість чи заборону вилучення анатомічних матеріалів у донора-трупа, за фактом смерті якого проводиться досудове слідство; обґрунтовано позицію, що анатомічні матеріали, вилученні з тіла живого чи померлого донора, слід визначити як особливий об'єкт цивільних прав, на який поширюється правовий режим речі у випадках, прямо визначених законом, порядок вилучення та подальшого використання яких повинен визначатись спеціальним законодавством; запропоновано висновок про те, що договір про посмертне донорство, що укладається членом сім'ї померлого або його повноважним представником з медичним закладом, який проводитиме вилучення анатомічних матеріалів після смерті особи може бути розірваний на вимогу особи, яка представляє особу померлого лише у випадку, якщо медичне втручання в організм реципієнта, пов'язане із подальшою трансплантацією не

знаходиться на такій стадії, що може бути завдана шкода його життю і здоров'ю.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для подальших наукових розробок, вдосконалення національного законодавства та практики його застосування, для підготовки підручників, навчальних посібників, а також у нормотворчій діяльності.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані у дисертації відображено у 12 публікаціях, три з яких у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань, затверджених МОН України, одна у зарубіжному фаховому виданні, дві публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації, шість у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, вважаю за доцільне звернути увагу на окремі положення, які, на мій погляд, потребують додаткової аргументації чи пояснень автора під час публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

1. Спірним є пропозиція дисертанта про закріплення в Законі України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» визначення поняття трансплантації «як оплатного методу лікування, який є завершальним етапом донорства і застосовується за умови імунологічної сумісності донора з реципієнтом, та полягає у пересадці анатомічних матеріалів людини чи іншого біологічного організму, імплантатів від донора до реципієнта». Чи не вважає автор, що юридичне закріплення поняття «трансплантації» в законодавстві знівелює правові прогалини та призведе до прискореного розвитку такого методу лікування та галузі юридичної науки? Бажано уточнити, що є спільним для понять донорства та трансплантації.

2. На сторінці 133 дисертантом висловлена думка, що анатомічні матеріали, вилученні з тіла живого чи померлого донора, слід визначити як

особливий об'єкт цивільних прав, на який поширюється правовий режим речі у випадках, прямо визначених законом, порядок вилучення та подальшого використання яких повинен визначатись спеціальним законодавством. Невід'ємною особливістю є те, що анатомічні матеріали, вилучені у людини, мають деякі ознаки речового права, у випадках передбачених законом. Разом з тим, не обґрунтовано, з якого саме моменту вони набувають статусу речі і чи може донор приймати участь у визначенні їх подальшої долі.

3. Дисертантом не приділено достатньо уваги питанню можливої цивільно-правової відповідальності донора у випадку порушення положень Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». Так, попереднім Законом, який регулював питання донорства крові було передбачено, що у разі навмисного приховування інформації або подання неправдивих відомостей про стан свого здоров'я особою, яка виявила бажання стати донором, якщо її дії спричинили або могли спричинити шкоду здоров'ю реципієнтів, яким перелито взяті від донора кров, її компоненти чи виготовлені з них препарати, така особа притягається до адміністративної, цивільно-правової або кримінальної відповідальності, встановленої законодавством. Тому, недостатньо переконливою та такою, що потребує додаткового обґрунтування є думка дисертанта про неможливість притягнення донора до цивільно-правової відповідальності.

Однак, висловлені вище зауваження стосуються дискусійних питань або положень, які не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Оприлюднені публікації автора відображають основні положення дисертації. Дисертантом виконано вимоги щодо гласності результатів дисертаційного дослідження. В дисертації та наукових публікаціях дисертанта не було порушень академічної доброчесності.

За своїм змістом робота є чітко структурована і свідчить про логічність та послідовність викладення позиції автора у процесі дослідження. Зміст роботи відповідає обраній темі. Дисертаційне дослідження містить нові наукові

розробки в галузі цивільного права, практичні рекомендації та пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства щодо цивільно-правового регулювання донорства в Україні.

Дисертація є завершеною самостійною кваліфікаційною працею, яка має важливе теоретичне і практичне значення для науки цивільного права. Дисертантом отримані нові науково-обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують наукове завдання – дослідження донорства в Україні.

Дисертаційне дослідження Олійника Романа Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання донорства в Україні» є завершеною науковою роботою та відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, та оформлена відповідно до вимог, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Олійник Роман Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», галузь знань 08 – «Право».

Офіційний опонент:

**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету імені академіка
Степана Дем'янчука**

О.В. Ільків

Підпис Ільків О.В. засвідчую.
Начальник відділу кадрів
Міжнародного економіко-
гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
Ільків О.В.

До Спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.040
при Львівському національному університеті
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента,

Ільківа Олега Васильовича

на дисертацію **Олійника Романа Володимировича**

на тему: **«ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ**

ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ»,

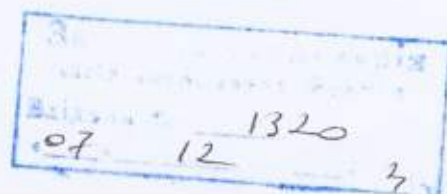
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю «081» Право

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Олійника Романа Володимировича присвячене назрілій темі цивільно-правового регулювання донорства в Україні.

З початку свого існування донорство поставило багато питань правового характеру, яких ще не доводилось вирішувати в процесі розвитку суспільства. Необхідність в удосконаленні правової бази донорства пов'язано насамперед з особливими відносинами між донором і реципієнтом, специфіка яких полягає у рівному для кожного з них праві на життя. Гарантія основних прав людини і громадянина та, насамперед, права на життя є показником цивілізованості держави.

Метою застосування трансплантації анатомічних тканин є підвищення якості надання спеціалізованих медичних послуг хворим, продовження строку життя людини, зниження рівня смертності шляхом широкого впровадження новітніх медичних технологій. Адже, незважаючи на досягнення сучасної медичними, усунення небезпеки для життя або відновлення здоров'я хворого іншими методами є можливим не завжди. Відтак, одним із найефективніших засобів досягнення таких результатів є пересадка анатомічних матеріалів.

Дослідження в цій сфері є неодмінною умовою забезпечення прав та інтересів донорів та пацієнтів, потребуючих надання таких медичних послуг.

Актуальність обраної теми демонструють наведені положення, на які Олійник Р.В. у своєму дисертаційному дослідженні спробував знайти відповідь.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, їх достовірності і новизни. Дисертаційне дослідження Олійника Р.В. містить наукові положення, які мають науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Теоретичне та практичне значення полягає у тому, що розглянуті у роботі положення та запропоновані пропозиції можуть використовуватись для подальшої наукової розробки та прикладного дослідження донорства в Україні.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані для подальших наукових розробок, вдосконалення національного законодавства та практики його застосування, для підготовки підручників, навчальних посібників та викладання курсів «Договірне право», «Медичне право», а також у нормотворчій діяльності.

Автор визначив мету дослідження, яка полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних засад донорства в Україні, а також одержанні науково обґрунтованих і достовірних висновків, пропозицій, які можуть використовуватись, як при подальших дослідженнях, так і в правозастосовній та нормотворчій діяльності.

Дисертантом належно сформульовані мета і наукові завдання дослідження. Їх формулювання та послідовність дозволили розкрити основний зміст представленої теми. Об'єкт та предмет дисертаційного дослідження визначені у відповідності з вимогами Міністерства освіти і науки України. Методологічна основа дослідження дозволяє стверджувати, що охоплені матеріали в повній мірі сприяли дисертанту у вирішенні наукових задач та досягненні поставленої мети. З дисертації вбачається, що наукове дослідження виконане на високому рівні і дисертантом отримано нові важливі для цивілістики положення.

Насамперед варто відзначити вдало продуману і виважену в цілому структурну побудову дисертації, яка складається з вступу, трьох розділів та восьми підрозділів. За такого підходу автор забезпечив логічний і послідовний розгляд досліджуваної проблеми.

Відповідно до поставленої мети дисертант формулює основні завдання, зокрема: дослідити генезу зародження та розвитку донорства; визначити місце договору про донорство та трансплантацію в системі зобов'язального права; здійснити теоретичний аналіз правової регламентації відносин донорства та трансплантації; охарактеризувати правову природу та виокремити конструктивні ознаки, що є характерними для усіх видів донорства; з'ясувати правове становище, обсяг прав і обов'язків суб'єктів донорства; проаналізувати сучасний стан наукових досліджень поняття та змісту цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди у сфері донорства; дослідити особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання у сфері донорства.

Перший розділ «Теоретико-правові проблеми розвитку донорства в Україні» присвячений дослідженню поняття донорства, розвитку та становлення даного терміну в європейській та національній юридичній науці, а також визначенні та характеристиці принципів донорства.

Запропоновано юридичне визначення поняття донорства та трансплантації, а також виокремлено основні етапи їх розвитку та становлення. Дисертантом опрацьовані та проаналізовані європейські та національні принципи донорства, визначені їх основні характеристики та запропоновано введення в українську юридичну науку ряду принципів донорства, які на даний час відсутні в медичному праві України. В даному розділі запропоновано визначення живого донора, а також окреслено коло інформації, яку медичний заклад повинен доводити до відома донора та реципієнта, перед початком вилучення анатомічних матеріалів та подальшою їх трансплантацією.

У другому розділі «Цивільні правовідносини донорства і трансплантації» основна увага приділена елементам цивільно-правових відносин – суб'єкту,

об'єкту та змісту (с. 104-138). Визначені права та обов'язки суб'єктів прижиттєвого та посмертного донорства, запропоновано встановлення мінімального та граничного віку донора, запропоновано поділ суб'єктів донорства на загальних та спеціальних. До перших автором віднесено донора, медичний заклад та реципієнта. До других – трансплант-координатора, повноважного представника, слідчого, судового експерта, прокурора, суд та особу, яка зобов'язалась поховати померлу особу. Також в розділі звернута увага на підстави виникнення донорства, які дисертант вдало класифікує на медичні та юридичні.

Третім розділом «Цивільно-правова відповідальність за невиконання або неналежне виконання зобов'язання у сфері донорства» охоплено питання дослідження цивільно-правової відповідальності медичних закладів за шкоду, завдану здоров'ю і життю донора і реципієнта, а також страхуванню цивільно-правової відповідальності у сфері надання трансплантаційних послуг.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації на комплексно-теоретичному та практичному рівні проаналізовано питання цивільно-правового регулювання донорства в Україні. Наукові дослідження питань донорства у вітчизняній юридичній науці проводились і раніше, але представлені Олійником Р.В. висновки відрізняються новизною, що свідчить про власний вклад автором у науку, зокрема, дисертантом аргументовано необхідність розширення кола осіб, які можуть бути потенційними донорами шляхом внесення змін в Закон України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» положень про те, що донорами можуть бути недієздатні особи, які є близькими родичами реципієнта (діти, онуки, батьки, дід, баба, брат, сестра, дядько, тітка, племінник та племінниця) чи членами його сім'ї; запропоновано вважати живим донором повнолітню дієздатну фізичну особу або неповнолітню фізичну особу, яка до досягнення 18-річного віку отримала повну цивільну дієздатність, громадянина іншої держави та особу без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України,

добровільно надали згоду на вилучення анатомічних матеріалів для трансплантації, та у визначеному Законом України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» випадку особу, віком до 18 років, згоду на вилучення у якої гемопоетичних стовбурових клітин надано нею особисто та (або) її батьками або іншими законними представниками; обґрунтовано позицію, згідно з якою медичний заклад, який проводить вилучення анатомічного матеріалу, зобов'язаний інформувати донора та реципієнта про характер і тривалість медичного втручання, необхідного для вилучення анатомічних матеріалів, про механізми реагування на можливі небажані наслідки процедур, забезпечення анонімності і конфіденційності особистих даних, доступу до інформації про донора та реципієнта, відшкодування шкоди, якщо вона можливо буде завдана в результаті медичного втручання, про джерела фінансування майбутньої операції з вилучення анатомічних тканин та подальшої їх трансплантації; зроблено висновок, згідно з яким, у випадку призначення судово-медичної експертизи прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, негайно приймає рішення про можливість чи заборону вилучення анатомічних матеріалів у донора-трупа, за фактом смерті якого проводиться досудове слідство; обґрунтовано позицію, що анатомічні матеріали, вилученні з тіла живого чи померлого донора, слід визначити як особливий об'єкт цивільних прав, на який поширюється правовий режим речі у випадках, прямо визначених законом, порядок вилучення та подальшого використання яких повинен визначатись спеціальним законодавством; запропоновано висновок про те, що договір про посмертне донорство, що укладається членом сім'ї померлого або його повноважним представником з медичним закладом, який проводитиме вилучення анатомічних матеріалів після смерті особи може бути розірваний на вимогу особи, яка представляє особу померлого лише у випадку, якщо медичне втручання в організм реципієнта, пов'язане із подальшою трансплантацією не

знаходиться на такій стадії, що може бути завдана шкода його життю і здоров'ю.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для подальших наукових розробок, вдосконалення національного законодавства та практики його застосування, для підготовки підручників, навчальних посібників, а також у нормотворчій діяльності.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані у дисертації відображено у 12 публікаціях, три з яких у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань, затверджених МОН України, одна у зарубіжному фаховому виданні, дві публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації, шість у збірниках тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, вважаю за доцільне звернути увагу на окремі положення, які, на мій погляд, потребують додаткової аргументації чи пояснень автора під час публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

1. Спірним є пропозиція дисертанта про закріплення в Законі України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» визначення поняття трансплантації «як оплатного методу лікування, який є завершальним етапом донорства і застосовується за умови імунологічної сумісності донора з реципієнтом, та полягає у пересадці анатомічних матеріалів людини чи іншого біологічного організму, імплантатів від донора до реципієнта». Чи не вважає автор, що юридичне закріплення поняття «трансплантації» в законодавстві знівелює правові прогалини та призведе до прискореного розвитку такого методу лікування та галузі юридичної науки? Бажано уточнити, що є спільним для понять донорства та трансплантації.

2. На сторінці 133 дисертантом висловлена думка, що анатомічні матеріали, вилученні з тіла живого чи померлого донора, слід визначити як

особливий об'єкт цивільних прав, на який поширюється правовий режим речі у випадках, прямо визначених законом, порядок вилучення та подальшого використання яких повинен визначатись спеціальним законодавством. Невід'ємною особливістю є те, що анатомічні матеріали, вилучені у людини, мають деякі ознаки речового права, у випадках передбачених законом. Разом з тим, не обґрунтовано, з якого саме моменту вони набувають статусу речі і чи може донор приймати участь у визначенні їх подальшої долі.

3. Дисертантом не приділено достатньо уваги питанню можливої цивільно-правової відповідальності донора у випадку порушення положень Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». Так, попереднім Законом, який регулював питання донорства крові було передбачено, що у разі навмисного приховування інформації або подання неправдивих відомостей про стан свого здоров'я особою, яка виявила бажання стати донором, якщо її дії спричинили або могли спричинити шкоду здоров'ю реципієнтів, яким перелито взяті від донора кров, її компоненти чи виготовлені з них препарати, така особа притягається до адміністративної, цивільно-правової або кримінальної відповідальності, встановленої законодавством. Тому, недостатньо переконливою та такою, що потребує додаткового обґрунтування є думка дисертанта про неможливість притягнення донора до цивільно-правової відповідальності.

Однак, висловлені вище зауваження стосуються дискусійних питань або положень, які не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Оприлюднені публікації автора відображають основні положення дисертації. Дисертантом виконано вимоги щодо гласності результатів дисертаційного дослідження. В дисертації та наукових публікаціях дисертанта не було порушень академічної доброчесності.

За своїм змістом робота є чітко структурована і свідчить про логічність та послідовність викладення позиції автора у процесі дослідження. Зміст роботи відповідає обраній темі. Дисертаційне дослідження містить нові наукові

розробки в галузі цивільного права, практичні рекомендації та пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства щодо цивільно-правового регулювання донорства в Україні.

Дисертація є завершеною самостійною кваліфікаційною працею, яка має важливе теоретичне і практичне значення для науки цивільного права. Дисертантом отримані нові науково-обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують наукове завдання – дослідження донорства в Україні.

Дисертаційне дослідження Олійника Романа Володимировича на тему «Цивільно-правове регулювання донорства в Україні» є завершеною науковою роботою та відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, та оформлена відповідно до вимог, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Олійник Роман Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», галузь знань 08 – «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного
університету імені академіка
Степана Дем'янчука

О.В. Ільків

Підпис <u>Ільківа О.В.</u> засвідчую. Начальник відділу кадрів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука